

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE“.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

15 de jaargang, nr. 4 - april 86

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

APRIL - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot volgende activiteiten :

1. Een wandelvoordracht in de reeks "KEN UW STAD"

BEZOEK aan de VERBRANDINGSOVEN VAN DE INTERCOMMUNALE
VOOR VUILVERBRANDING en aan de installaties van de WATER-
ZUIVERINGSMAATSCHAPPIJ VAN HET KUSTBEKKEN.

en dit op woensdag 16 april 1986 om 14 uur voor de Verbrandingsoven
en 15 uur voor de Waterzuiverings-
maatschappij.

Milieu-beheer is in de actualiteit. Niet alleen de GROENEN maken zich problemen in verband hiermee ook de gewone burger begint zich van langsom ongeruster te maken over de wijze waarop met dat - zijn - milieu wordt omgesprongen. In onze wegwerpmaatschappij wordt de afvalhoop van langsom groter en loost men langsom meer vuiligheid in onze waterlopen, zonder te spreken van de andere vormen van vervuiling van ons leefklimaat. Hoe daar te Oostende een mouw wordt aangepast - voor het eerste deel toch - kunt u zelf nagaan op dit geleid bezoek.

BIJeenkomst op woensdag 16 april om 13u45 aan de ingang van de Verbrandingsoven, Klokhofstraat 2, Oostende (dit is op de Zandvoordestraat even voorbij de installaties van de Waterzuiveringsmaatschappij).

Algemene leiding : J.B. DREESSEN

A. VAN ISEGHEM

2. Een avondvoordracht die doorgaat op

donderdag 24 april 1986 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6.

Het onderwerp : OOSTENDSE SLAVEN IN BARBARIJE

Spreker : de Heer Walter DEBROCK, Voorzitter van de Marine-academie.

Zeeroverij is van alle tijden op alle zeeën. Maar een der wreedste zeeroversplagen is die geweest die vanaf de kusten van Noord-Afrika, doorheen de Middellandse zee en erbuiten, tot aan de kusten van Ierland, geheerst heeft gedurende eeuwen vanuit de Turkse steunpunten. De gevangen genomen zeelui, na de verovering van hun schip door de Turken, werden gevankelijk als slaven meegevoerd naar Algiers, voornaamste zeeroverscentrum der Turken op de Barbarijse kust. Soms ook werden ze gebruikt als aanvulling van de Turkse bemanningen. Een grote handel ontstond : het vrijkopen van de buitgemaakte slaven.

Heel wat Hollandse en Vlaamse zeelui overkwam het droevig lot de prooi te worden van Turkse zeerovers. Velen werden vrijgekocht, door eigen familie of door de beroemde Confreries van de Heilige Drievuldigheid, de zgn. Trinitariërs. Vele Oostendse zeelui werden door de Trinitariërs bevrijd. Een der meeste gekende avonturen beleefde de bemanning van de "Keyserinne Elisabeth", onder kapitein Joseph Geselle, veroverd in het kanaal door de Turken in 1724.

Talrijke dagboeken van verlorene slaven uit Barbarië bleven bewaard, zodat we over leven en dood aldaar ingelicht zijn.

Over dit alles zal uitgebreid gesproken worden door ons geacht medelid, de heer Walter DEBROCK waarvan de gedegen kennis van onze maritieme geschiedenis spreekwoordelijk geworden is. Wij verheugen ons eens te meer over een zoveelste bijdrage aan onze Oostendse geschiedenis door deze eminente Oostendenaar en onderhoudend spreker.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet leden.

J.B. DREESEN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

PLAATSBEPALING AAN BOORD VAN DE VISSERSSCHEPEN

Wie tegenwoordig als Schipper ter Visserij vaart moet de nodige diplomas behalen en een uitstekende kennis hebben van de modernste navigatieapparatuur, zoals die aan boord van de huidige vissersschepen voorkomt. Tot aan Wereldoorlog II waren er echter nog schippers aan boord van sommige schepen die hun positie bepaalden door aan de grond, die met het net werd bovengehaald, te rieken of te proeven. Schipper VERHIEST van de 0.85 "Marcella" graaide met zijn hand door de massa die juist uit het net aan dek was gelost, rook eraan en wist te zeggen dat ze iets teveel zuidelijker zaten, waarna de nodige koersverbeteringen werden uitgevoerd. Altijd met goede resultaten.

J.B. DREESEN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

IN MEMORIAM

De Raad van Bestuur van "De Plate" heeft de droevige plicht u het overlijden te melden van de heer Romain DEPUYDT.

Buiten een geëerd en gekend Oostendenaar was hij jarenlang "Beschermend Lid" van onze vereniging.

Wij bieden de familie onze oprechte blijken van deelneming aan.

A. VAN ISEGHEM
Voorzitter

In de loop van de 18e eeuw herontdekten de Britten als het ware de curatieve eigenschappen van het zeewater. Britse geneesheren zorgden ervoor door de publicaties van geleerde memories en dissertaties de heilzame werking van het zeewater te onderlijnen bij de bestrijding van allerlei ziekten en voor het behoud van een goede gezondheid. Zij lanceerden aldus bij een steeds ruimer wordend publiek een trek naar de zee. Voor het laatste kwart van de 18e eeuw ontstonden onder hun invloed op de Engelse zuidkust enkele badplaatsen met badwagens op het strand en of badhuizen, waar koude of warme zeebaden konden genomen worden. Het georganiseerde zeebadtoerisme was herboren.

De vertaling van deze medische geschriften wekte ook in continentaal Europa belangstelling op voor het nemen van zeebaden.

Door de aanwezigheid van een kleine maar invloedrijke Britse kolonie, wellicht ook door toedoen van een ter stede pratikerende Ierse geneesheer, Walter POWER, werd deze nieuwe modetrend kort vóór 1780 te Oostende ingevoerd.

Het eerste badstrand strekte zich te Oostende uit vóór de glooiing van de zeedijk waarop de eerste vuurtoren prijkte, tussen het westerstaketsel en de eerste golfbreker naar het westen op, dus, op een deel van het strand, dat nu de naam "Klein Strand" draagt. Zeer aantrekkelijk was dit oorspronkelijke badstrand bepaald niet. Het was bezaaid met allerlei wrakhout en resten van uitgevloed rijshout. Geen wonder ook dat de Oostenenaars aan deze strandzone de veelzeggende benaming "Vuylpotshaven" hadden gegeven.

Slechts twee redenen kunnen badlustigen er toe hebben aangezet om zich hier in zee te wagen. Het strand was van uit de stad gemakkelijk te bereiken doorheen de "Porte de secours du Nord" of "Hulppoortje" door de plaatselijke bevolking vervormd tot "Ulepoortje", en over de smalle brug, die over de stadsgracht naar de voet van de vuurtoren liep. Bovendien waren er in de buurt van de vuurtoren altijd de vuurtorenwachter en enkele zeebonken te vinden, die desnoods baders in moeilijkheden een reddende hand konden toesteken.

Van badorganisatie, van echt verblijftoerisme was er natuurlijk nog geen sprake. Badtenten of badwagens waren in 1780 op het strand nog niet te zien. Men kwam niet speciaal naar Oostende om er een badkuur te volgen. Het waren toevallige bezoekers van de stad, veelal van hogere stand, die bij het zien van de pret die badenden beleefden zich ook eens in het zeewater riskeerden. Sommigen lieten er het leven bij. Zo gebeurde het dat de raadsheer van de Rekenkamer, de MÉAN en luitenant-kolonel BRADI bij het baden om het leven kwamen (1).

Factoren van internationale politiek en economische aard kwamen dit oorspronkelijk primitief en eerder beperkt badleven grondig beïnvloeden. Eind 1780 sloten de Verenigde Provinciën aan bij de Frans-Spaanse coalitie, die in de Amerikaanse Vrijheidsoorlog de zijde van de U.S.A. hadden gekozen tegen het insulaire Verenigd Koninkrijk. Vermits Oostenrijk zich in deze strijd tussen maritieme machten niet mengde werden Nieuwpoort en Oostende

de enige neutrale havens van West-Europa. Oostende, dat in juni 1781 van Jozef II het vrijhavenstatuut verkreeg werd het centrum van een zeer druk overzees handelsverkeer. Het haventrafiek bereikte er ongekeerde hoogten. Vreemde kooplieden, ambachtslieden en avonturiers kwamen zich in de stad vestigen. De talrijkste groep immigranten waren ongetwijfeld de Britten. In het microcosmopolitisch wordende Oostende oefenden zij op alle gebieden een determinerende invloed uit.

Het ontluikende badleven moet van hen een bijkomende stimulans gekregen hebben, zodat het invoeren van een badorganisatie wenselijk werd en voor de initiatiefnemer ervan renderend worden kon.

Het is niet William HESKETH, die het eerst er aan gedacht heeft het badleven te Oostende op een meer comfortabele wijze in te richten dan het tot hiertoe het geval was. Het is wel de Schot, Charles GROSETT, naar zijn schrijven "maitre honoraire des arts de l'université de Dublin en Irlande" die op dit idee kwam in 1782. Hij had te kiezen tussen twee uitbatingsvormen, die op de Engelse kust succes kenden, ofwel het invoeren van een badwagendienst op het strand bestemd voor het nemen van baden in open lucht, ofwel het bouwen van een badhuis bij het strand waarin koude of warme baden konden genomen worden. Uitgaande van de vaststelling dat het nemen van zeebaden op het strand niet zonder levensgevaar was en dat zieken het dikwijls niet aandurfdën doktersvoorschriften tot het nemen van zeebaden op te volgen, ging zijn voorkeur uit naar het oprichten van een badhuis waarin het ganse jaar door in alle veiligheid kon gebaad worden.

Op 27 juli 1782 diende hij bij het Centraal Bestuur te Brussel een rekest in om, mits het bekomen van een exclusief octrooi voor de duur van 15 jaar, een badhuis op de zeedijk te mogen optrekken. Een deel van dit gebouw zou bestemd worden voor het betalend cliënteel van beider kunne, natuurlijk streng afgescheiden van elkaar en uitgerust om in alle eerbaarheid en veiligheid de zo heilzame warme en koude baden te kunnen nemen. Een tweede deel van het badhuis zou voorbehouden worden voor het gratis baden, op doktersvoorschrift, van militairen. Hierbij zouden alle nodige voorzorgsmaatregelen genomen worden om de dikwijls voorkomende desertie van soldaten te verijdelen. Als compensatie voor het kosteloos baden van militairen vroeg GROSETT de gratis medewerking aan van een honderdtal soldaten, die gedurende twee weken, naast burgerlijke werkkrachten bij de bouwwerken zouden worden ingezet. Vermits het zomerse badseizoen te ver gevorderd was om de bouw van het badhuis nog in het jaar 1782 te kunnen beëindigen gaf GROSETT de verzekering dat binnen het jaar na het verkrijgen van het octrooi het badhuis bedrijfsklaar zou wezen. In 1783 zou men dus met uitbating van deze nieuwe badaccomodatie starten (2).

Het schrijven van GROSETT belandde op 31 juli 1782 bij de Geheime Raad. Deze stuurde het op 3 augustus 1782 door naar het Oostendse stadsmagistraat om hun advies hieromtrent in te winnen. In zijn antwoord dd. 20 augustus, steunde het stadsbestuur het initiatief van GROSETT ten volle. Burgemeester en schepenen waren ervan overtuigd dat het optrekken van een badhuis zeer gunstig zou worden onthaald door de Oostendse bevolking, die "tous enclains aux bains de mer" nu veilig zouden kunnen baden. Het bestaan van het badhuis zou ook bijdragen

om een nog groter aantal "étrangers, que cette commodité attirera" naar Oostende te lokken. Dit zou de Horecasector ten goede komen en derwijze de stadsinkomsten verhogen. Het innen van bijkomende bedragen kon de stad trouwens best gebruiken om de aan de gang zijnde uitbreidingswerken aan de havenkom en aan de stad te financieren.

Toch wenste het magistraat in zijn antwoord aan de Geheime Raad twee bedenkingen te maken. Het was van oordeel dat GROSETT bij of in zijn badhuis een drankgelegenheid zou openen. Vermits dit gebouw buiten de wallen zou liggen vroeg het stadsbestuur dat de stadspolitie er het nodige toezicht zou mogen uitoefenen zoals dit voor de herbergen op de Kaai gelegen, gebruikelijk was. Aangezien GROSETT niet precies de plaats op de zeedijk had aangeduid waar hij zijn badhuis wenste in te planten, oordeelde de stad dat de Geheime Raad best ook het advies zou inwinnen van de Staten van Vlaanderen die met het onderhoud van de Oostendse zeedijk waren belast. Daar GROSETT het inzicht had zijn badhuis van zeewater te voorzien door het leggen van een buis dwars doorheen de dijk kon dit wel eens gevaar voor dijkbreuk opleveren.

Welk gevolg de Geheime Raad aan de brief van het stadsmagistraat gegeven heeft is ons onbekend. In de archieven van de Staten van Vlaanderen is geen enkel document in dit verband terug te vinden. Wij zijn de mening toegedaan dat, hoe dan ook, de Staten van Vlaanderen, gezien de zware kosten die zij voor dijkonderhoud te dragen hadden nooit met de uitvoering van dergelijk project zouden hebben ingestemd. Daarenboven mocht ook van wege het korps der militaire ingenieurs een negatieve reactie verwacht worden. Bij de planning tot het gedeeltelijk ontmantelen van de stad had men in 1781 beslist de vestingswerken uitgevend op de zee en op de havengeul integraal en ongeschonden te bewaren. Het bouwen van een badhuis op de zeedijk kon niet anders dan het verdedigingssysteem van de stad hinderen. Het plan GROSETT had dus geen schijn van kans de goedkeuring van hogerhand weg te dragen. GROSETT bleef te vergeefs op een of ander antwoord wachten. Hij drong verder in 1783 niet meer aan om zijn plan gerealiseerd te krijgen. Het beeindigen van de Amerikaanse Vrijheidsoorlog in 1783 zette immers de domper op de haven- en handelsactiviteit van de stad. Vreemdelingen verlieten de stad. Het organiseren van het badleven naar het project GROSETT was in die omstandigheden een financieel riskante aangelegenheid geworden.

Ondans de vastgestelde recessie bleven er toch heel wat Britten de stad verder bewonen. Zij bleven geloven in de grote economische mogelijkheden die de stad hen bood, nu de handelskommen waren vergroot en de stad zelf zich naar het zuiden toe aan het ontplooiën was. Zij hadden per slot van rekening gelijk. Vanaf 1784 stabiliseerde zich het haventrafiek op een cijfer dat het dubbele bedroeg van de cijfers behaald vóór de Amerikaanse Vrijheidsoorlog. De visserij kende een merkwaardige opbloei. Nieuwe industrietakken werden opgezet. Vreemdelingen, die kort voorheen waren vertrokken, keerden naar Oostende terug. Met optimisme zag men opnieuw de toekomst te gemoet.

Het is in deze omstandigheden dat een Engels hotelier, William HESKETH, interesse ging betonen voor het badleven in onze stad. Hij diende een alternatief plan aan het project GROSETT in, dat noch bij de Staten van Vlaanderen, noch bij de militaire ingenieurs op enig verzet kon stuiten en voor hem persoonlijk een geringere financiële inbreng zou vergen dan het plan GROSETT,

nl. het plaatsen van badwagens op het strand. Met toelating van het magistraat bracht HESKETH zijn eerste badkar op het Klein Stand. Bij dekreet van 21 juni 1784 werd hem toegestaan hierbij een drankgelegenheid uit te baten. Zo werd HESKETH in 1784 de grondlegger van een badexploitatievorm die 150. jaren lang de spil zou blijven van het Oostends zomertoerisme.

Tot voor korte tijd wist men relatief weinig over HESKETH. Uit zijn rekwesten kon men alleen opmaken dat hij een Engelsman was, dat hij poorter geworden van de stad als vrije herbergier in 1784 de "hotellerie à l'Enseigne du Vaisseau" op de Kaai openhield (3). Bij de viering van het 30 jarig bestaan van "De Plate" wist dhr. W. DEBROCK hier aan toe te voegen dat HESKETH ook lid was van de Engelse Vrijmetselaarsloge "The Imperial Lodge of Austrian Flanders", die in 1784 in de herberg "The Ship Tavern" werd geïnstalleerd (4). Verder onderzoek was nodig om uit te maken hoe HESKETH te Oostende terecht kwam, welke activiteiten hij hier uitoefende, hoelang hij hier verbleef en waar precies de herberg "Vaisseau" en "Ship Tavern" op de Kaai gelegen waren.

Wat de figuur van HESKETH betreft leidde ons dit tot de conclusie dat hij een zeekapitein was, die zoals vele andere zeelieden aangetrokken door de economische "boom" die Oostende toen kende, zich voor enkele jaren in de stad was komen vestigen als koopman en vooral als herbergier.

De "Gazette van Gend" vermeldt in haar wekelijkse lijsten van schepen en scheepskapiteinen, die te Oostende in- of uitvaren geregeld zijn naam. Zo zeilde hij op 14 november 1779 met "Den Jaeger", geladen met allerlei goederen en komend van Vlissingen de haven van Oostende uit met bestemming, Londen. Op 11 mei 1780 maakt zijn schip, nu de "Hunter" genaamd, deel uit van een konvooi van 9 schepen, die onder bescherming van 3 Britse oorlogsschepen van uit Oostende naar Londen varen.

Deels ingeburgerd in de stad moet hij op 7 november 1781 het Oostends poorterschap hebben verkregen. Dit is af te leiden uit de naamlijsten van vreemdelingen die dit recht verwierven mits o.m. de betaling van 12 g. 12 s. aan de Armendis en aan het Hospitaal van de stad. Hierbij is wel de naam "JAN HESKETH" geannoteerd. Maar wij vermoeden sterk dat het over WILLIAM HESKETH gaat. Juiste aantekeningen van naam en voornaam laten in deze jaren meer dan eens te wensen over (5). Wellicht als koopman, burger geworden van Oostende, bleef hij toch verder als scheepskapitein de Noordzee en het Kanaal bevaren. Zo kwam hij op 13 mei 1782 met "Het Zeepaerd" van uit Londen onze haven binnenlopen.

Op een, voor ons, misschien ongewone manier is HESKETH in hetzelfde jaar de Oostendse herbergierswereld ingestapt, een wereld waarin de Britten de plak zwaaiden. Wanneer notaris PINTELJON op 4 juni 1782, in opdracht van mr. kleermaker, Jacobus VAN DIJCKE, naar de herberg, "De Gouden Appel" in de Sint-Sebastiaanstraat trok om te protesteren tegen het niet naleven van het pachtcontract door John FOOTHEAD ondertekend, trof hij hier niet de huurder maar wel W. HESKETH aan "den welck verclaerde de pagte overgenomen te hebben van Sr. John FOOTHEAD" (6). Dat een zeekapitein een herberg ging uitbaten en dat men een huurceel zonder de eigenaar te verwittigen aan derden overdroeg, was in die dagen geen uitzonderlijk voorval te noemen. Op die wijze herbergier geworden, liet HESKETH de pacht van "De Gouden Appel" tot 31 oktober 1783 verlengen (7). Persoonlijk baatte hij deze

herberg niet uit. Zoals uit de mededelingen in de "Gazette van Gend" blijkt, bleef hij verder de zeevaart als hoofdactiviteit beoefenen. Vier dagen na de notariële aanwijzing, nl. op 8 juni 1782 zette hij met zijn schip "Het Zeepaerd" koers op Le Havre de Grace. Als kapitein van "De Goede Vrienden" kwam hij op 31 juli 1782 te Oostende aanmeren. Met hetzelfde schip bleef hij tot nagenoeg midden 1783 tussen Oostende, Londen en Franse havens navetteren. Wie zijn herberg tijdens zijn afwezigheid openhield hebben wij niet kunnen achterhalen.

Wanneer hij tussen twee zeereizen door aan wal verbleef moet hij wel hebben uitgezien naar een meer renderende, beter gelegen herberg dan "De Gouden Appel" in de te stille Sint-Sebastiaanstraat. Hij had het geluk, mits het betalen van de hoge pachtsom van 100 Engelse guineen, meer dan 1.350 gulden per jaar, 10 appartementen ofte kamers te kunnen inhuren in de herberg "De Corvette" van Corn. HUILMAND en dit vanaf 1 november 1783 voor de duur van drie jaar. Het huurcontract werd op 19 juli 1783 afgesloten (8). Van nu af aan werd het hoofdberoep van W. HESKETH, vrije herbergier. Aan Jacobus VAN DIJCKE liet hij weten dat hij de huur van "De Gouden Appel" niet wenste te verlengen. Dit was voor onze mr. kleermaker geen probleem. Reeds op 25 juli 1783 had hij een nieuwe huurder voor zijn herberg gevonden. Opnieuw was het een Engelsman, een zekere J. BAUCH, die bereid gevonden werd op 1 november 1783 de zaak van W. HESKETH over te nemen (7).

"De Corvette" was een totaal nieuw opgetrokken gebouw van twee verdiepingen hoog, ideaal gelegen op de druk belopen Visserskaai. Het stond aan de N.O. kant van het noordelijk oude entrepot van de Oost-Indische Compagnie ingeplant tegen aan de stadsgracht op de weg van de vroegere Kaaipoort naar de Ponton. Van oudsher was "De Corvette" bekend als de traditionele aanmonsteringsplaats voor zeelieden, als de aangewezen pleisterplaats voor zij die op de Ponton of veerschuit naar de overkant van de geul dienden te wachten. Mensen, die 's avonds te laat met de veerboot van de Oostkant van de geul naar de stad waren overgevaren en voor de gesloten Kaaipoort stonden konden er overnachten. Maar "De Corvette" had eveneens de minder goede faam te horen tot de categorie huizen waar men moeilijk "en honnête homme" logies kon opzoeken (9).

"Proprietaris ende ghebruyker" van deze goed beklante herberg, was een gewezen zee kapitein uit Denemarken afkomstig, Cornelis HUILMAND. Zoals zovele Oostendse huiseigenaars, had hij, profiterend van het nijpend lokaal tekort aan woongelegenheden, bij het Centraal Bestuur in september 1782 een aanvraag ingediend om zijn eigendom met één verdieping te mogen verhogen en de oude deels vermolmde stutbalken, waarop het gebouw aan de kant van de stadsgracht rustte te mogen vervangen door een stenen muur. Grif werd hem op 30 oktober 1782 de toelating hiertoe verleend (10). Op de Westkant van het verhoogde gebouw richtte hij een klein pakhuis op. Aan de Oostkant van zijn herberg plaatste hij een ander pakhuis, waarboven hij wat later een biljartkamer inrichtte. Vermits het biljarten toentertijd furore begon te maken was een biljartkamer een noodzakelijk rekwisiet geworden voor ieder druk bezochte herberg.

Op de dag van de ondertekening van het huurcontract was de binnenafwerking van het gebouw nog niet volledig beëindigd. HESKETH kon nog bedingen dat HUILMAND "sal moeten stellen een

pompe om het water in de keuken te brenghen". Onderling kwam men overeen dat "den verpachter sal de beneden voorkamer moeten behanghen ende den pachter de andere caemers ofte plaetsen" (8).

Op 1 november 1783 kon HESKETH zijn intrek nemen in zijn nieuwe zaak. Hier beschikte hij over "vier plaetsen ofte caemers beneden, dry op de eerste stegie en dry op de tweede stegie benevens een kelder soo groot als die is" en nog "een achterplaetse". In het ruime gebouw behield HUILMAND een aantal kamers op de oostkant gelegen voor eigen gebruik of deels voor verdere verhuuring. Voor HESKETH was dit gebouw geen herberg meer, het was een "hotellerie" geworden.

Misschien heeft HESKETH de Vlaamse benaming van zijn bedrijf vervangen door een Engelse. "Ship Tavern" klonk nu eenmaal beder dan "De Corvette" in een stad, die resoluut de Engelse toer was opgegaan. Zeker is dit evenwel niet. De namen "Vaisseau" en "Ship Tavern", in sommige teksten vermeld, kunnen evenzeer de vertaling zijn van de oorspronkelijke en bewaarde Vlaamse benaming. Trouwens bleef de naam "De Corvette", na het vertrek van HESKETH uit zijn "hotellerie" nog lange jaren verder behouden.

Om alle misverstand te vermijden willen wij er op wijzen dat het later bekende 19e eeuwse "Ship Hotel", qua ligging, niet te identificeren is met de "Ship Tavern".

Het "Ship Hotel" lag op de westkant van de oude Visserskaai, tussen het westelijk Entrepot en de vroegere Oost-Indische Cie en een hoekhuis op de Kaaipoortstraat dat eerst herberg, later winkelhuis geworden is. Dit "Ship Hotel" is gegroeid uit de oude herberg "De Kroone", die rond 1816-1823 tot "Waterloo Hotel" werd omgedoopt en in de "Guide pour la ville d'Ostende" dd. 1837 als "Ship Hotel" ging figureren (9).

De "Ship Tavern" is naar dezelfde gids de "Maison Blanche" geworden, uitgebaat door VROOME. Het "Wit Huis", zo genoemd naar zijn opvallend in het helderwit beschilderde gevel werd in 1878 gesloopt om plaats te maken voor de Vismijn of de "Cirk".

Het is dus van uit "De Corvette" alias de "Vaisseau" of de "Ship Tavern" en het "Wit Huis", dat in 1783-1784 het idee ontstond badkarren op het strand te brengen. Het is in deze nu verdwenen herberg dat de Engelse Loge, waarvan HESKETH deel uitmaakte, in 1784 werd gesticht.

Naar onze bevindingen is het verblijf van HESKETH, als vrije herbergier, te Oostende maar van korte duur geweest. Eind december 1785 was hij nog in de stad. Hij liet toen een vervolging inzetten tegen een landgenoot, Thomas GREEN, wegens het niet betalen van schulden (11). Van begin 1786 zijn wij zijn spoor bijster geraakt. Naar een notariële akte van januari 1786 is HESKETH uit "De Corvette" weggetrokken die opnieuw tijdelijk door HUILMAND wordt uitgebaat (12). Waarom HESKETH voortijdig zijn pacht heeft opgezegd, weten wij niet. Misschien wel omdat het economisch leven te Oostende, alhoewel gestabiliseerd, toch in 1785 een lichte neerwaartse trend doormaakte en de uitbating van het hotel niet aan zijn verwachtingen beantwoordde. Wellicht ook omdat de huurprijs die HESKETH ieder jaar te betalen had, zeer hoog was.

Releverd voor deze feiten, die HESKETH er toe hebben kunnen aanzet de uitbating van zijn bedrijf op te geven zijn

de huurvoorwaarden, die HUILMAND, na het vertrek van HESKETH, te aanvaarden had. Grace JACOBS, We Thomas HUNTLEY, was bereid in "De Corvette" 11 kamers voor de duur van drie jaar in te huren vanaf 1 mei 1786 aan slechts 600 guldens per jaar. Dit is minder dan de helft van de som die HESKETH te betalen had voor de huur van slechts 10 kamers (12). Meer nog, in het nieuwe pachtcontract was voorzien dat "by aldien den tyd verslegt ofte de huyspagten in prys verminderen", We HUNTLEY voor het 2e en 3e jaar maar 500 g. als huurgeld had neer te tellen. De economische vooruitzichten waren in 1786 dus niet hoopgevend te noemen.

Zo slecht verging het Corn. HUILMAND naderhand niet. Van een nieuwe huurder, opnieuw een Engelsman, W. MAY, verkreeg hij in 1789 een jaarlijkse pachtsom van 660 g. of 10 % meer dan hij in 1786 in handen kreeg (13).

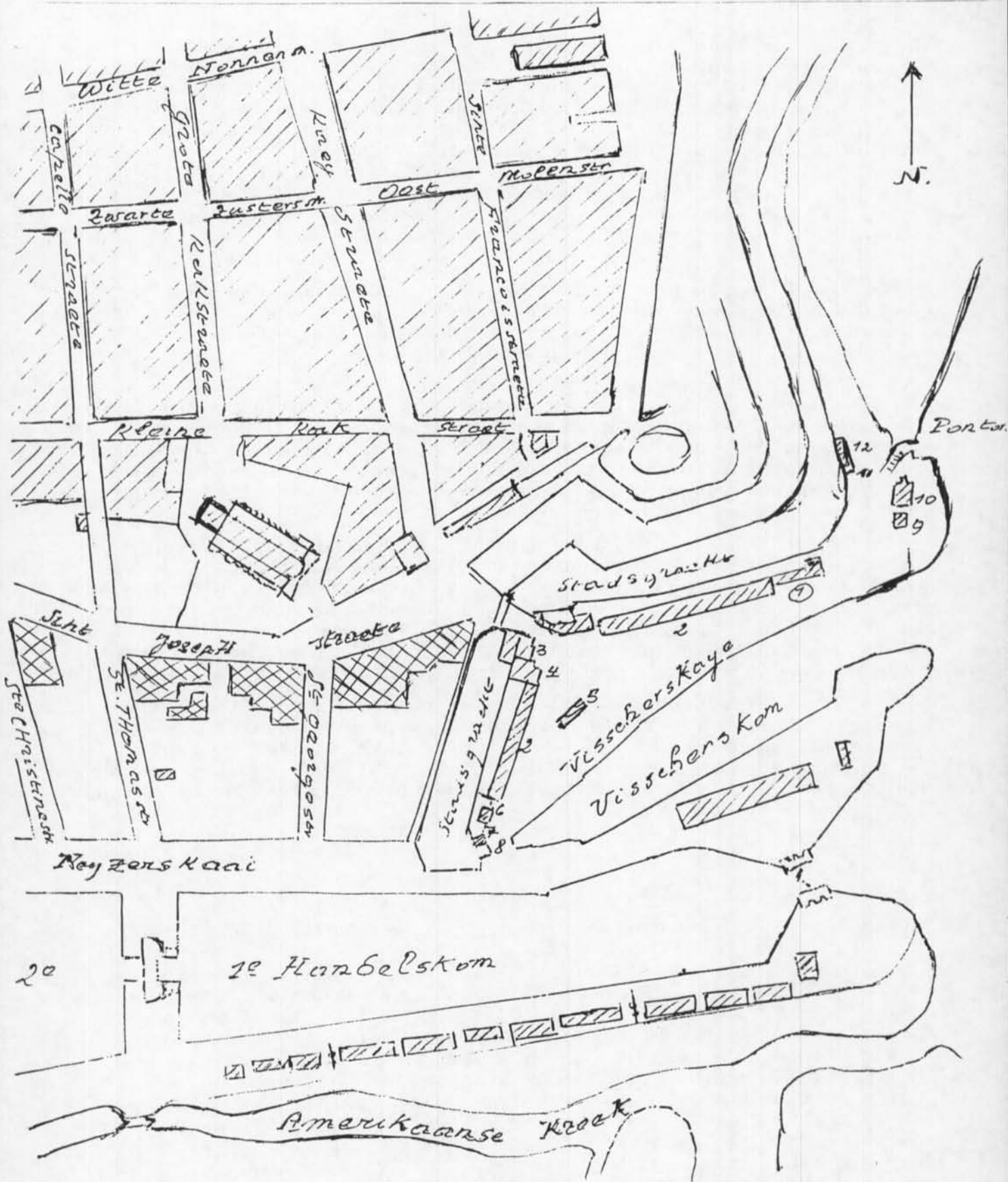
Wat er verder, van af begin 1786, met HESKETH is gebeurd weten wij niet. Is hij een andere herberg in de stad aan een lager huurprijs gaan betrekken of heeft hij Oostende verlaten en de trampvaart hernomen? Op deze vragen kunnen wij geen antwoord geven. Evenmin kunnen we zeggen of er iemand anders, na het vertrek van HESKETH, de badwagenexploitatie al dan niet heeft overgenomen en verder uitgebaat.

In deze bijdrage hebben wij gepoogd een tijdsbeeld te schetsen van de wisselende omstandigheden waarin het badleven te Oostende tot stand is gekomen. Wij hebben de redenen opgegeven die geleid hebben tot het instellen van een badwagen exploitatie en niet tot het optrekken van een klein Thermengebouw. Wij zijn er in geslaagd de juiste localisatie aan te wijzen van de "Ship Tavern" en wat toelichting te brengen rond de figuur van HESKETH.

Misschien zullen documenten, afkomstig uit Engelse archieven, historici toelaten deze gegevens over HESKETH zo aan te vullen dat het mogelijk wordt de levenswandel volledig te reconstrueren van een man die, als grondlegger van het Oostends badtoerisme, voor onze plaatselijke geschiedenis van groot belang is geweest.

Daniel FARASYN

-
- (1) D. Farasyn. "Oostendse zeebaden, straks 200 jaar oud". De Plate, 6e jg. nr. 12, pg. 8-12.
Alg. Rijksarchief, Brussel, Secr. van St. en Oorlog, 2074.
  - (2) A.R.A. Brussel. Geheime Raad, Oostenrijks Regime, 688 B.
  - (3) " " " " " " , 283 B.
  - (4) W. Debrock. "Haven van Oostende en Engelse aanwezigheid". De Plate, 13e jg. nr 12, pg. 2-18.
  - (5) Kommissie van Openbare Onderstand, Oostende, boek nr. 4.
  - (6) R.A. Brugge, Not. Oostende, Van Caillie, 1941-141, Pinteljon.
  - (7) " " " " 1940-51, De Bal.
  - (8) " " " " 1941-117, Rycx A.
  - (9) zie plan.
  - (10) A.R. Brussel, Raad van Financiën, 3093.
  - (11) R.A. Brugge, Not. Oostende, Van Caillie, 1940-63, Van Iseghem.
  - (12) " " " " 1941-124, Rycx A.
  - (13) " " " " 1941-146, Donny.

Skets v. h. z. o. deel v. d. stad Oostende A° 1784.

D. Blasyn

Legende bij de schets

1. Herberg "de Corvette", "Ship Tavern", later "Wit Huis".
2. Oud Entrepot van de Oost-Ind. Comp.
3. Herberg, later winkelhuis.
4. Herberg "De Croone", later "Ship Hotel".
5. Het Waterhuis.
6. Kookhuis.
7. Wachthuis.
8. De Blauwe Sluis.
9. Wachthuis.
10. Herberg van P. Ocket "Hope Inne", "The Hope".
11. Pomphuyschen.
12. Herberg van P. Ocket, later de "Brittania" (1829), de "Verrekijker" (1834).

behuisd gedeelte van de Oude Stad

behuisd gedeelte van de Nieuwe Stad.

MET ZICHT OP ZEE

Eind 1985 liet de Staatsuitgeverij (Den Haag) een heel interessant boek in de reeks Architectuur en Stedebouw verschijnen. "Met zicht op zee" door J. BERNDSEN, P. SAAL en F. SPANGENBERG handelt over -zoals de ondertitel zelf aanduidt- "Tweehonderd jaar bouwen aan badplaatsen in Nederland, België en Duitsland".

Een greep uit de grote en kleine hoofdstukken verduidelijken de inhoud van het rijkelijk geïllustreerd boek, die van ons de meeste aandacht krijgen : Oostende wordt badstad - De Kursaal in Oostende en Blankenberge - Amusementsarchitectuur - Koninklijke Promotie (= Koninklijke Galerijen) - Het Villapark aan zee (o.a. De Haan, Het Zoute) Oostende : herbouw van een luxe badplaats - Het Belgische zeefront - Zee-architectuur (Oostende, Middelkerke), enz.

In feite is dit werk gepubliceerd ter gelegenheid van de tentoonstelling "Met zicht op zee", dat nu in Duitsland loopt en binnen een paar maanden te Brussel zal te aanschouwen zijn, alwaar die verzorgde publicatie zal te koop zijn. Warm aanbevolen !

Omer VILAIN

OOSTENDSE NUMISMATIEK

Concours Hippique d'Ostende

Reeds in 1883 werden er paarderenen en springtornooien gehouden te Oostende.

Deze wedstrijden waren beter gekend onder hun franse benaming "Concours Hippique d'Ostende" en de winnaars van elke discipline werden dan bekroond met een beker en de schenking van een medaille.

Deze medailles waren zowel vervaardigd uit zilver, verguld- en verzilverd brons als gewoon brons. De eerste uitgegeven medailles waren over het algemeen op naam van de winnaar van de discipline.

Hieronder een gedeeltelijke inventarisatie en beschrijving van de geschonken medailles met betrekking tot het bekende "Concours Hippique".

Alle beschreven medailles dragen een franstalige tekst.

1) 1885 MEDAILLE IN ZILVER Ø 50 mm MET BOL EN RING

R. VILLE D'OSTENDE

* 24 AOUT 1885 *

Stadswapen van Oostende met man rechts en vrouw links van het schild.

V. GRAND CONCOURS HIPPIQUE INTERNATIONAL / CONCOURS D'OBSTACLE EN HAUTEUR / HIPPODROME WELLINGTON / 2e PRIX / DECERNE

A M. Joseph Van de Poele /

in het midden een ruiter te paard rechts gericht.

2) 1885 MEDAILLE IN BRONS Ø 50 mm MET BOL EN RING

R. VILLE D'OSTENDE

* 24 AOUT 1885 *

Stadswapen van Oostende met man rechts en vrouw links van het schild.

V. GRAND CONCOURS HIPPIQUE INTERNATIONAL / CONCOURS POUR LE PLUS BEL ATTELAGE A UN CHEVAL / 4e PRIX / HIPPODROME WELLINGTON / DECERNE A M. Joseph Van de Poele /

In het midden van de medaille een ruiter te paard beiden naar rechts gericht.

3) 1898 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 46 mm MET BOL EN RING

R. Wapenschild van België met de beide leeuwen en op een sierrol een franse legende : UNION FAIT LA FORCE.

V. 2 lauwertakken in een kransvorm met middenin een tekst in 5 lijnen :

GRAND CONCOURS HIPPIQUE / INTERNATIONAL / OSTENDE / 4 AOUT / 1898 /

Deze medaille werd geschonken aan de deelnemer van de wedstrijden die werden gehouden op 4 augustus.

4) 1901 MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS - afm. 44/60 mm MET RING

R. Bovenaan een palmtak en in het midden een gezeten vrouw naar rechts kijkend, met harp in de handen en aan haar voeten een klein kindje.

V. Links een palmtak en rechts een tekst in 8 lijnen :

VILLE / D'OSTENDE / CONCOURS / HIPPIQUE / INTERNATIONAL / 1901 / 8 - 9 - 10 - 11 / SEPTEMBRE /

- 5) 1901 MEDAILLE IN BRONS - afm. 44/60 mm MET RING
 Zelfde medaille als de vorige doch deze is enkel in brons geslagen.
- 6) 1903 MEDAILLE IN BRONS - afm. 46/60 mm
 R. . GLORIA .
 Gehelmd vrouwenhoofd links gericht.
 V. Links en onderaan een versiering met Eiken- Lauwer en Palmtakken met er bovenop een sierrol met een tekst in 3 lijnen :
 CONCOURS HIPPIQUE / INTERNATIONAL / OSTENDE 1903 /
- 7) 1904 MEDAILLE IN VERGULD BRONS - afm. 49/60 mm
 R. Vrouwenhoofd links gericht met enkele korenaren in haar haren.
 V. Links en onderaan een versiering met Eiken- Lauwer- en Palmtakken met er bovenop een sierrol met een tekst in 3 lijnen :
 CONCOURS HIPPIQUE / INTERNATIONAL / OSTENDE 1904 /
- 8) 1905 MEDAILLE IN BRONS - afm. 43/60 mm
 R. Gezeten vrouw bij een boom met een helm en met een lauwerkroon in de rechterhand.
 V. Over gans het veld een boeket bestaande uit Eiken- en Lauwertakken met er bovenop een sierrol met een tekst in 2 lijnen :
 CONCOURS HIPPIQUE / OSTENDE * 1905 /
- 9) 1909 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm
 R. Hoefijzer met 2 paardekoppen het geheel omringd door takken en bladeren.
 V. Vrouw links in het veld met een tak in de linkerhand en met haar rechterhand steunend op een schild voor haar, rechts een tekst in 4 lijnen :
 GRAND / CONCOURS HIPPIQUE / OSTENDE / 1909 /
- 10) 1938 MEDAILLE IN BRONS Ø 60 mm MET 2 RINGEN
 R. CONCOURS HIPPIQUE D'OSTENDE
 In het midden een zeepaardje naar links gericht.
 V. Midden in het veld de datum
 1938
- 11) 1938 MEDAILLE IN BRONS Ø 60 mm
 R. CONCOURS HIPPIQUE D'OSTENDE
 In het midden van het veld een zeepaardje naar links gericht.
 V. Midden in het veld de datum
 1938
- 12) 1939 MEDAILLE IN BRONS Ø 61 mm
 R. CONCOURS HIPPIQUE D'OSTENDE
 In het midden van het veld een zeepaardje naar links gericht.
 V. Midden in het veld de datum
 1939

Deze opsomming is slechts een gedeelte van de bestaande medailles met betrekking tot het CONCOURS HIPPIQUE D'OSTENDE.

HET VERDWENEN BACCHUSBEELD

Eén van de verdwenen Oostendse beelden is dat van een Bacchus die het glas heft, staande op een veelzijdig voetstuk in barokstijl.

In het begin van de eeuw (vanaf 1907-1909) stond het opgesteld in het plantsoen voor het Museum Liebaert in het Maria-Hendrikapark (1). Later, het tijdstip is me niet exact gekend, werd het verplaatst naar het Leopoldpark. Het beeld stond op de helling naar de Trinkhall. Zo treffen we het op talloze prentkaarten aan. Zo prijkt het ook op tal van foto's in vele Oostendse familiealbums.

Op ongekende datum werd het beeld er weggehaald en is sindsdien spoorloos.

* * *

Het Bacchusbeeld zélf lijkt ons een copie te zijn naar een sculptuur van een Italiaanse meester uit het Manierisme of de vroege Barok. Het heeft de typische serpentinata, d.w.z. een draaiende beweging in de figuur hier bekomen door gebogen linkerbeen, gedraaide romp en omhooggeheven rechterarm. Die serpentinata was eigen aan sculpturen uit die tijd.

Maar onbeantwoorde vragen zijn er overigens genoeg : is dit Oostends beeld een copie, zo ja, wie is dan de auteur van het origineel ? Enig zoekwerk in literatuur over Italiaanse renaissance en baroksculptuur gaf ons geen antwoord. Welk is de herkomst van het beeld ? Hoe verzeilde het in de tuin van het Liebaertmuseum ? Was het toen nieuw, of bestond het reeds langer en van waar komt het ?

Voor zover het is na te gaan in de jaarverslagen van de Stad is het nooit door de stad aangekocht. Thematisch had dit beeld ook weinig zin opgesteld voor de ingang van het heemkundig museum.

Evenwel stonden er in de tuin van het Museum nog méér klaarlijk "gerecupereerde" voorwerpen : een portaal in neoklassieke stijl en een aantal kanonnen. Ook elders afgedankt en naar hier verwezen ?

Een oplossing ligt misschien in de rubriek "aanwinsten musea" in het jaarverslag 1908 van de Stad Oostende. In 1908 namelijk - let op het jaartal net tussen de foto's gepubliceerd door VAN CAILLIE - schonk hotelhouder Auguste DECLERCK een aantal figuren, vazen, kapitelen enz. in cement afkomstig van het "Hotel de la Plage" met de bedoeling de tuin van het Museum Liebaert ermee op te fleuren. De opsomming van deze schenking is echter zo vaag dat het niet duidelijk is of onze "Bacchus" daarbij was.

Norbert HOSTYN

---

(1) zie A. VAN CAILLIE, Oud Oostende in beeld, Oostende, 1983.
pl. 132 (1907) : het beeld staat er nog niet
pl. 133 (1909) : het beeld staat er

OOSTENDSE DRUKKERS EN DRUKKERIJEN

In ons volgend nummer verschijnt de eerste bijdrage van een nieuwe medewerker aan ons tijdschrift, lic. hist. Patrick VANDENABEELE. Het wordt een reeks over Oostendse drukkers en drukkerijen. Een reeks die zal aansluiten bij zijn bijdrage in OSTENDIANA V : De Oostendse drukkerijen 1780-1850.

Patrick's licentiaatsverhandeling (RUG) bestudeerde dit terrein, dan wel tot 1940. Het is dan ook de periode 1850-1914 die in "De Plate" aan bod zal komen.

Als inleiding een bespreking van zijn verhandeling zoals die verscheen in "Biekorf", 4, 1985.

August VAN ISEGHEM

Een recente licentiaatsverhandeling heeft in twee stevige boekdelen de inventaris opgesteld van alle drukkers die tussen 1780 en 1940 in Oostende actief zijn geweest en van alle kranten en tijdschriften die er tussen dezelfde periode verschenen.

Het is eerder verwonderlijk dat pas vanaf 1780 een drukker in Oostende gevestigd was : voordien was Brugge blijkbaar de drukplaats voor de Oostendenaars.

Met Boudewijn JANSSENS en zijn rivaal Jan RODENBACH evenals met Bernard BRICX werd Oostende "self-supporting" op drukkersgebied.

De auteur heeft in een eerste deel van zijn studie 64 drukkerijen geïnventariseerd, soms heel bescheiden en kortstondige werkplaatsen, maar toch ook een aantal huizen van enig formaat en met traditie, zoals VERMEERSCH, DAVELUY, DANIELS-DUBAR, Joseph Fr. CARREIN, ELLEBOUDT, SMISSAERT, VAN GRAEFSCHPEPE, BOUCHERY, enz. : namen die op talrijke Oostendse drukwerken terug te vinden zijn. Een korte of langere analyse, met begin- en einddatum, adres(sen), opvolgers, politieke strekking, biografica en personalia en vaak ook nuttige genealogische schetsen laten toe om elke drukkerij te situeren.

Het tweede deel geeft een inventaris van alle periodieke publikaties in Oostende tussen dezelfde data.

Dit werk, uitgevoerd volgens de door Prof. R. VAN EENOO en anderen op punt gestelde methode, is slechts gedeeltelijk origineel. Een inventaris over de periode 1807-1914 verscheen al in 1968 van de hand van W. MAERVOET (Repertorium van de Westvlaamse pers : arrondissement Oostende), maar de nieuwe inventaris strekt zich uit tot 1940 en heeft meer dan 230 kranten en tijdschriften opgenomen. Veel van de gerepertorieerde publikaties waren efemeer en weinig zaaks, maar het is de totaliteit die interessant is en een belangrijk beeld geeft van wat de Oostendse drukkersateliers op het gebied van actualiteitslectuur voortbrachten. Talrijke krantjes en geschriften hadden natuurlijk betrekking op de balneaire rol van de "koningin der badsteden".

Het is dan ook niet verwonderlijk dat 150 van de 230 titels in het Frans zijn, met daarbij nog enkele tweetalige titels en ook een aantal Engelse (10) en Duitse (3) publikaties. Werd in 1818 de eerste krant uitgegeven (een "Feuille d'Annonces"), dan was het pas in 1855 dat met "De Kust-bode" een eerste krant in de volkstaal verscheen. Beiden werden uitgegeven door de drukkerij Thomas VERMEIRSCH.

P. VANDENABEELE heeft zich in zijn verhandeling bijna uitsluitend tot inventarisatie beperkt, zonder veel duiding op diepgaander studie. Zijn werk is niettemin heel waardevol, omdat het op overzichtelijke wijze, overtalrijke gegevens samenbrengt over de Oostendse drukkerswereld. Als naslagwerk en aanzet voor verdere studie zal het uitstekende diensten bewijzen.

AVdA

# # # # # # # # # # # #

HOF VAN BELOFTE. UITBATER

Het café "Hof van belofte" - voorheen herberg en nog te lokaliseren door het opschrift in de muur aan het Lyceum - werd in 1931 opengehouden door Leopold VERMEERSCH oud-kok van de BELGENLAND (eertijds een vlaggeschip van de Belgische passagiersdiensten).

L. VERMEERSCH verhuisde achteraf naar café BEENHOUWERSHUIS in de Kapucijnenstraat 24.

J.B. DREESEN

# # # # # # # # # # # #

ENSORIANA

"Religieuze Thematiek in de Belgische Kunst 1875-1985".

Tentoonstelling in de A.S.L.K.-Galerij te Brussel (16 jan - 23 maart 1986).

De catalogus vermeldt 2 werken van hem : "Christus en de kreupele" (1879 ; M.S.K. Gent) & "Christus bedaart de storm" (1891; M.S.K. Oostende) (p. 115-117).

Verder werk van SPILLIAERT, DIEZ en BOEL

Norbert HOSTYN

# # # # # # # # # # # #

OOSTENDE... EN DE AANGESPOELDE "WALVIS"

In een recent werk betreffende de walvisvaart (1) 'spoelt ook de Oostendse "walvis" weer aan...'

Op blz. 37 komt een mooie afbeelding voor met op de voorgrond de enorme vis, met ervoor de bezoekers te paard en te voet, met vrouw en kinderen... en de hond. De achtergrond vertoont een staketsel, wat duinen en de stad Oostende (windmolen, "peperbusse", vuurtoren...).

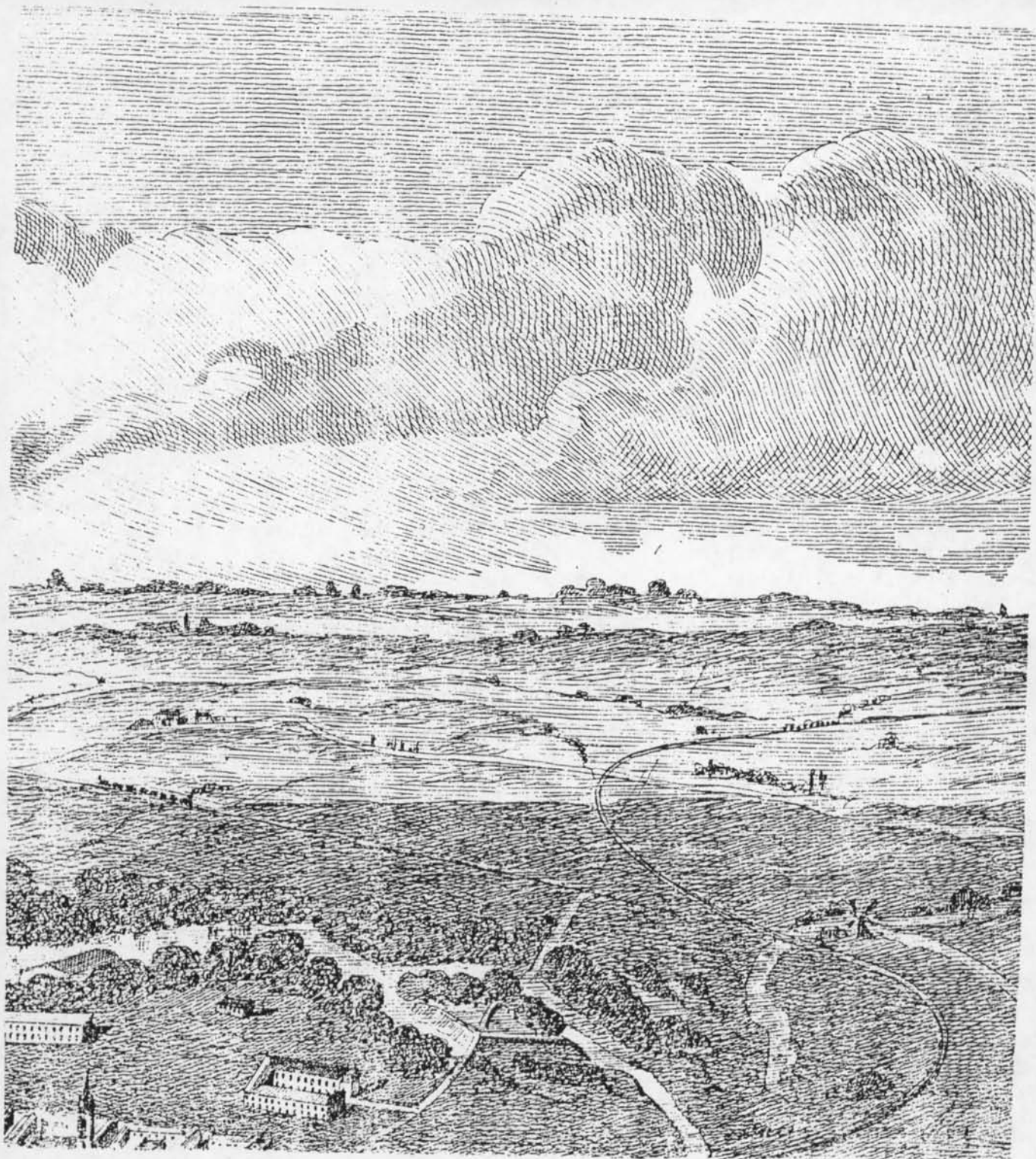
Bijgaande tekst :

De eerste betrouwbare afbeelding van een Blauwe vinvis kreeg de wetenschappelijke wereld door de drukken die in 1827 van de stranding van zulk dier bij Ostende (sic) gemaakt werden. De opkoper van de walvis liet het geraamte van het dier voor geld bezichtigen. In de ruimte tussen de kaakbeenderen werd een middagmaal gegeven aan de werklieden die aan het ontleden van de vis gewerkt hadden en 16 personen dansten een quadrille in de binnenruimte van de onderkinnebak. Het skelet werd door de eigenaar tenslotte aan koning Willem I geschonken, die het in een paviljoen te Haarlem plaatste.

Wilfried VERLONJE

---

(1) G. LUTKE MEIJER, De Walvisvaart, 1985, 128 blz., ill., geb.; Amsterdam/Dieren ; De Bataafse Leeuw.

BIJ DE REPRODUCTIE

Nog steeds DE BRUGADAL met zijn weergaloos zicht op Oostende omstreeks 1880.

Onderaan in beeld de toren van de Hazegraskerk en erboven kazernegebouwen. Dan het prille Maria-Hendrikapark met de structuur van de vestingsgrachten en -wallen nog duidelijk te onderscheiden. Let op de spoorweg die zich rond het "bosje" kromt alvorens te splitsen richting Brugge en richting Gistel. Ook zijn delen van het oude krekennet rondom de stad nog heel goed te zien.

August VAN ISEGHEM

WAT IS DE INVLOED GEWEEST VAN OOSTENDSE VOLKSZANGERS OP HET
VOLKSLIEDERENREPERTORIUM IN HET BINNENLAND ?

Bij het onderzoek van enkele repertoria van volksliederen uit de vlaamse gewesten valt het op hoe vissersliederen en liederen van en over de zee in verhouding tot andere liederen zeldzamer worden naarmate men van de kuststreek en van de vissersplaatsen verwijderd is. (1)

In dit onderzoek werd, om na te gaan wat onze ouders en grootouders bij voorkeur zongen, in de eerste plaats gekeken naar wat in handschriften en schrijfboekjes opgetekend werd en wat nog uit de volksmond kon opgenomen worden. Wat marktzangers en zangers uit Café Chantants op hun vliegende bladen hebben verspreid komt hier slechts in de tweede plaats. Alle liederen van die liedbladen hebben immers niet hetzelfde impact gehad op de kopers van deze bladen. De liedbladen werden speciaal gekocht om in het bezit te geraken van een of andere liedtekst die toen "in" was. De overige liederen die op dergelijke vliegende bladen gedrukt werden waren niets anders dan bladvulling en in de meeste gevallen slechts een herhaling van wat reeds vroeger - soms tientallen jaren geleden - verschenen was.

Voortgaande hierop stelt men vast dat de verhouding vissers- en zeemansliederen in de vissersplaatsen van onze kust, Heist, Blankenberge, Oostende, Nieuwpoort en de Westkust, tegenover de andere liederen betrekkelijk hoog ligt, ook wanneer men hier een onderscheid maakt tussen het repertorium van dit gedeelte der bevolking dat met de zeevisserij en/of de zeevaart te maken heeft en het repertorium van de andere bevolkingsgroepen uit dezelfde plaatsen.

Eenmaal verwijderd van de kust neemt deze verhouding zeer sterk af. Reeds te Brugge en te Torhout is het percentage vissersliederen en/of liederen van de zee betrekkelijk laag.

Zoals bij alle goede regels, zijn hier ook uitzonderingen. Dit is onder meer het geval in het land van Waas. Hier is de verhouding vissers- en zeelieder tegenover de andere liederen opmerkelijk hoger dan in andere streken van het binnenland (2). Een diepgaander onderzoek naar de oorzaak hiervan werd nog niet gedaan : dit zou zeker wel interessante gegevens kunnen opleveren.

Bovendien werden tijdens dit onderzoek twee regio's waargenomen waar Oostendse volkszangers gesignaleerd werden en waar het aantal vissers- en zeemansliederen in verhouding tot de andere liederen hoger is dan in andere onderzochte gebieden.

Dit zijn de streek van GROOT-VEURNE en de ZUID-OOST ANTWERPSE KEMPEN.

GROOT-VEURNE

Het gebied van Groot-Veurne werd door Jan HUYGHE onderzocht naar volksliederen (3). Tijdens dit onderzoek werden elf vissersliederen opgetekend, wat betrekkelijk veel is. In totaal leverde

- (1) Hiervoor werd gebruik gemaakt van gepubliceerde verzamelingen, van de onderzoeken gedaan door licentiaatsstudenten, onder leiding van Prof. S. TOP K.U.L. en van eigen documenten.
- (2) "Zo d'Ouden Zongen" door Walther VAN RIET, uitgave Drieske NIJPERS v.z.w. St. Gillis Waas.
- (3) Jan HUYGHE : Volksonderzoek in Groot-Veurne, onuitgegeven licentiaatsverhandeling K.U.L. 1978.

de studie acht verschillende dergelijke liederen op, wat aantoonde dat sommige liederen door meerdere zangers gekend waren.

De acht verschillende liederen die opgetekend werden zijn de volgende :

- Henri en Lena (hierover meer in mijn studie "Rampen en Lieder van de Zee" - in voorbereiding)
- Het Visschersmeisje
- Acht duurbaar kleine Boot (zie hierna)
- De blauwe Golven (andere versie van het lied : Drie kleine Knaapjes die aan 't spelen waren)
- Het Visserslied (is het lied "De Klok van Arnemuiden")
- Vader komt toch weder
- Leve de Duinen daar staat mijn Huis (het welgekende duinenlied van A. MERVILLE)
- Lied van den IJzer (over de vissershaven van Nieuwpoort)

De liederen "De Blauwe Golven" en "Vader komt toch weder" komen telkens twee maal voor.

Het lied "Acht duurbaar kleine Boot" komt voor op een vliegend blad met "liederen gezongen door Elise COOREN uit Oostende". Jan HUYGHE tekende de inhoud van dit vliegend blad op :

- Julia, de onbekende vluchteling - zangwijze : Souviens-toi
- Vader zocht werk in den vreemde - zangwijze : Sous le ciel marocain
- Vadertje weent niet meer - zangwijze : Souviens-toi
- Julken doet de deur toe - zangwijze : Valentienne
- Dat is zeker, dat is waar - zangwijze : Mon Paris
- Mijn vader's duurbaar bootje - zangwijze : Sous le ciel marocain

Dit laatste lied is het enige visserslied van het vliegend blad van Elise COOREN. Uit de inhoud van de andere liederen van dit blad kunnen we opmaken dat het tamelijk recent is ; van na de eerste Wereldoorlog. In het lied "Julia de onbekende vluchteling" is er namelijk sprake van "Het Westelijk Front"...

Over Elise COOREN kon ik tot nu toe niets naders terugvinden. Dat komt wellicht nog "met tijd en boterhammen".

De studie van Jan HUYGHE toont evenwel aan hoe de zee om zo te zeggen ook in dit landbouwgebied van Groot-Veurne is doorgedrongen. Uit de verzameling handschriften en vliegende bladen uit de Westhoek die in mijn bereik is komt dezelfde trend eveneens te voorschijn.

Anderzijds toont de liederenschat door mij opgetekend te Koksijde en De Panne een sterke invloed aan van de liedjeszangers die in de streek van Groot-Veurne actief waren : liederen van vliegende bladen overgeschreven op schrijfboeken of losse bladen of uit het hoofd gezonden.

Hebben deze liedjeszangers niet met opzet de "zeesnaar" bespeeld om bij de mensen van de kustplaatsen die naar Veurne-markt kwamen om er onder andere hun vis te verkopen nog enkele vliegende bladen extra te kunnen afzetten ?

Het lijkt mij niet onmogelijk.

ZUID-OOST ANTWERPSE KEMPEN

Een andere opmerkelijke verzameling volksliederen is die welke Carla COOLS (4) bijeengebracht heeft uit de gemeenten Balen, Eindhout, Geel, Meerhout, Varendonk en Vorst-Kempen.

Hier vinden we volgende vissers- en zeeliedereren terug.

- Visschersbooten komen
- Het trouwe Visschersmeisje
- Het Scheepje (volgens de zegspersoon gezongen op markten in de jaren dertig, veertig)
- De Verloren Visschersboot (werd - volgens de zegslieden - in het begin van de jaren veertig gezongen als de buurmenschen 's avonds samen waren)
- Wietje de Visscherszoon (waarschijnlijk uit Nederland). Melodie "De Mooie Molen"
- Het visscherszoontje
- De Zieke Visschersjongen (Nederlandse invloed, door mij ook opgenomen in 1958 te Blankenberge van een oude visser). Volgens de zegspersoon gehoord op markten en kermissen
- Het Visschersmeisje (zegspersoon : een Nederlandse zanger zong het op de radio in de jaren 50. Het lied werd rond 1935 door de Duits-Joodse zanger Joseph SCHMIDT van uit Nederland via radio en plaat bij ons bekend)
- Kindergebedje (lied met merkkelijk Nederlandse invloed)
- De Pekelharing (waarschijnlijk ook uit Nederland - tekst komt van een blaadje dat bij een fonoplaat hoort)

Het lied "De Verloren Visschersboot" komt ook voor in het repertorium van BERTINO (Albert LINGIER) uit Oostende. BERTINO zong het voor mij op band in 1953 en ik bezit een handschrift van BERTINO met de tekst van het lied waarop hij zelf schreef : "woorden: Bertino".

In de tekst opgetekend door Carlo COOLS komt geen refrein voor, bij BERTINO wel. De melodie is "neem mij met je mede, matroosje" en komt uit het Duits.

Volgens de zegspersoon van Carla COOLS werd dit lied gezongen in het begin van de jaren veertig "als de buurmenschen 's avonds samen waren".

Als het lied door BERTINO werd gemaakt, rijst hier onmiddellijk de vraag : hoe komt dit lied in de Antwerpse Kempen terecht?

In het refrein (door BERTINO gezongen) komt wel voor "en alle vischgronden met mijnen doorgemaald", maar reeds van begin september 1939, begin der vijandelijkheden in Europa, worden vissersvaartuigen in de Noordzee gekelderd door mijnontploffingen (5).

---

(4) Carlo COOLS : Volksliedonderzoek in het Zuidoosten van de Antwerpse Kempen - licenciatuiverhandeling K.U.L. 1978.

(5) volgende vlaamse vissersschepen vergingen door mijnontploffingen tussen het begin der vijandelijkheden in september 1939 en de dag dat ons land in de tweede wereldoorlog betrokken werd :

14 november 1939	:	O.165	Maurice-Marguerite
begin januari 1940	:	B.24	Adeline
23 februari 1940	:	O.67	Steur
7 maart 1940	:	Z.47	Yolande-Marguerite
30 april 1940	:	B.36	O.L.V. van Lourdes
8 mei 1940	:	N.4	Sint Jan

Hierbij denken we aan de mobilisatieperiode. De streek van het onderzoek ligt rond het Albertkanaal waar begin 1940 soldaten van het Oostendse garnizoensregiment; 3e, 23e, 33e en 53e linie gekantoneerd lagen.

BERTINO was bij één van die regimenten gemobiliseerd en lag bijgevolg in die streek begin 1940 "als de buurmensen samen zongen" (6).

Volgens ik BERTINO gekend heb, was zingen voor hem een tweede natuur. Hij zong tijdens de oorlog in Café Chantant "Prosper" in de Alfons Pieterslaan, na de oorlog in zijn eigen Café Chantant "De Pantoeffel", tijdens Karnaval, op de markt, enz...

Dat hij gedurende de mobilisatie de mensen uit zijn kantonement liederen van eigen maaksel en vissersliederen heeft leren zingen is niet geheel en al onmogelijk.

BESLUIT

De informatie die, zoals hierboven werd uiteengezet, samengebracht werd laat zeker niet toe definitieve besluiten te trekken.

Het is evenwel zeer opvallend dat betrekkelijk veel liederen in verband met de visserij en de zee opgetekend werden in die streken waar Oostendse volkszangers zouden bedrijvig geweest zijn.

Jef KLAUSING

---

(6) medegedeeld door zijn dochter

# # # # # # # # # # # # #

PRIJZEN VAN 50 JAAR GELEDEN

We lazen in het S.E.O. bulletin van 50 jaar geleden enkele prijzen van klederen die in de afdeling "gemaakte kostumen" van de S.E.O. te verkrijgen waren. We vonden die interessant om die hier te noteren zoals ze in die aankondiging geprijsd stonden :

Fantasie kostumen voor heren : van 215 tot 527 Fr.
Zwarte en blauwe serge kostumen voor heren : van 306 tot 465 Fr.
Overjassen (demi-saison) voor heren : van 325 tot 350 Fr.
Gabardines voor heren : van 300 tot 467 Fr.
Blauwe gabardines (marine) : van 390 tot 483 Fr.
Zwarte vestons (Mohair) : 182 en 215 Fr.
Vesten voor zeelieden : 136 Fr.
Broeken voor zeelieden : 76 Fr.
Vesten in blauwe serge : 176 Fr.
Vesten in zwarte serge : 102 Fr.
Vesten en broeken in grijze flanel : 206 en 245 Fr.
Broeken in grijze flanel : van 52 tot 140 Fr.
Kostumen voor kinders : van 96 tot 230 Fr.
Kostumen voor kinders (Amerikaans model, lange broek) : vanaf 215 Fr.
Kostumen voor kinders (Amerikaans model, korte broek) : vanaf 185 Fr.
Blazers (flanellen vesten voor jongens en meisjes) alle kleuren :
vanaf 46 Fr.
Broeken voor kinders : vanaf 26 Fr.
Blazers voor heren, alle kleuren : vanaf 86 Fr.
Broeken in Engels leder : 37,50 Fr.
Fluwelen broeken : 75 Fr.
Fluwelen vesten : 130 Fr.
Oostendse mollevellen ondervesten : 59 Fr.

Omer VILAIN

Zoals eerder aangekondigd wordt deze reeks verder gezet door Ann CASIER, die met een schitterende verhandeling "Het muziekleven in het Kursaal te Oostende tussen 1852 en 1914" in 1984 haar graad van licenciate Oudheidkunde en Kunstgeschiedenis dept. Musicologie behaalde aan de K.U.L.

Norbert HOSTYN

Ø Ø Ø

Pietro LANCIANI werd geboren te Ravenna in 1857. Toen hij nog heel jong was, verliet hij zijn land en vestigde zich te Frankrijk en later in België. Reeds als kind was hij zeer begaafd - een wonderkind zegden sommigen - . Aan het conservatorium van Napels leerde hij, naar eigen zeggen, niets. Dus trok hij naar Parijs waar hij leerling werd van MASSÉ en MASSENET en waar hij ernstig muziek begon te leren. Daarna belandde hij in het conservatorium van Brussel.

Als orkest-dirigent had hij een zwerversbestaan, voelde zich overal thuis en had in alle steden goede vrienden. Hier was hij gekend als een man met een royaal karakter, een grote eerlijkheid, een sprankelende en spirituele geest, zeer erudiet en charmant. LANCIANI was orkestchef te Gent, Lyon, Cairo, Toulon, Le Havre, Caen, La Rochelle en waarschijnlijk nog heel wat Europese steden. Hij was geliefd te Brussel waar hij volgende muzikale functies uitoefende : pianist-begeleider aan de Munt en aan Bruxelles-Attractions; orkestchef respectievelijk in het Alhambra, Galeries, Pôle-Nord, Molière en directeur van de harmonie Bruxelles-Kermesse.

Voor het eerst kwam LANCIANI in het nieuws te Oostende toen hij in 1889 hier kwam als dirigent van het theaterorkest. In de kranten sprak men over de talentvolle componist. De stadsharmonie Euterpe kreeg van LANCIANI zijn hele fanfare-repertorium, van alles wat hij met zoveel succes gedirigeerd had bij "Bruxelles-Kermesse", tijdens het Brussels festival. Hij trad ook op als dirigent te Gent, in het grote theater bij de opvoering van "La poupée de Nürenberg" van A. ADAM en verbleef daar de ganse winter als dirigent van het operette-theater. "Amour au moulin" werd dit jaar door hem op muziek gezet. In 1900 dirigeerde P. LANCIANI het balorkest zeer geanimeerd. Zijn voorkeurswalsen waren : "Amour et printemps" van WALDTEUFEL, "Adieu à Vienne" van WALTER, "Ostendaise", "Les pas de quatre",... Op 23 september 1903, aan het einde van het zomerseizoen, nam hij voortijdig afscheid van het publiek, om de rest van het jaar als orkestchef van het theater te Lyon door te brengen.

Mevrouw LANCIANI stierf op 18 oktober 1906. Het gezin LANCIANI telde ook nog een dochttertje. Weerom vertrok LANCIANI uit Oostende, ditmaal ging hij te Caen het winterseizoen verzorgen. In 1911 werd LANCIANI benoemd tot dirigent aan het Alhambra-theater te Brussel, waar de pers zeer lovend over hem sprak.

Februari 1912 stierf LANCIANI te Brussel, slechts 55 jaar oud, na een korte en pijnlijke ziekte. Sinds 30 jaar was hij elke zomer dirigent te Oostende, waar hij eerst het orkest in het Theater leidde en de laatste vijftien jaar hulpdirigent was van RINSKOPF.

Op het einde van het jaar werd een huldingconcert gegeven door het comité Pietro LANCIANI.

Van LANCIANI werden volgende werken in het Kursaal uitgevoerd :

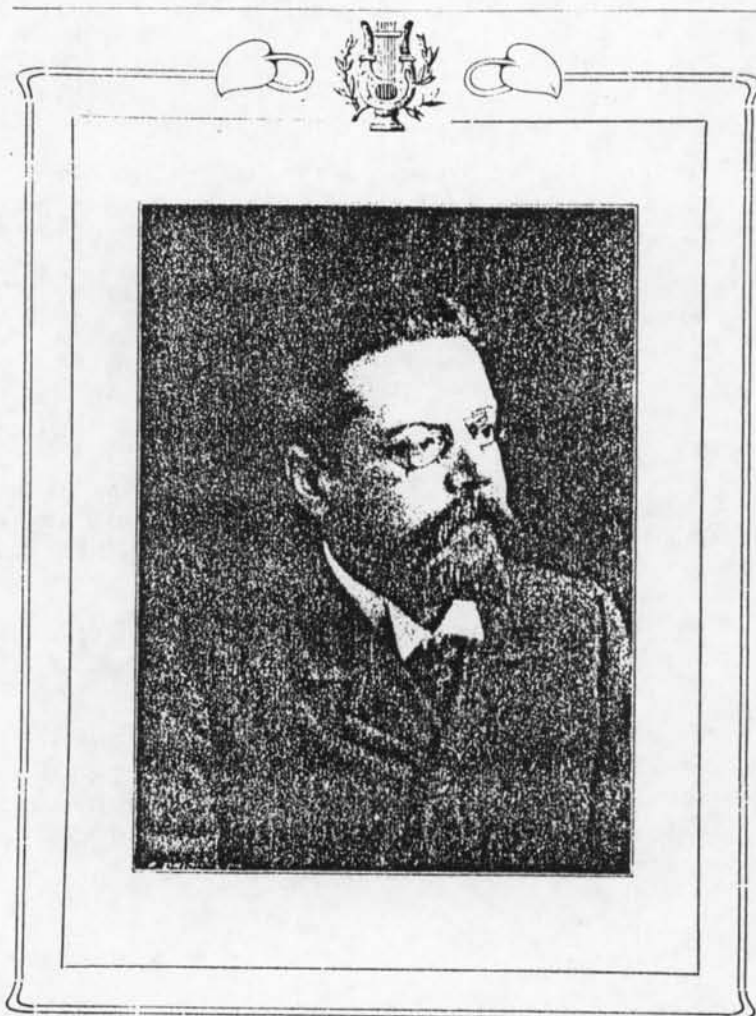
- Bébé, polka (orkest)
- Bruxelles-Kermesse, marche (orkest)
- Marche des arlequins (orkest)
- Marche funèbre de Colombine (orkest)
- Paris-Ostende, revue fragment (orkest)
- Pas des amazones, ballet (orkest)
- Pierrot Macabre, ballet (orkest)
- Le royal York (orkest)
- Sérénade Vénétienne (orkest)
- La sultane, mazurka (orkest)
- Pour un moineau, elegie voor hobo (orkest & hobo)

Verder schreef hij nog in samenwerking met Théo HANNON het lied "Attends, je reviens". Ook het ballet "Pierrot Macabre" ontstond uit hun samenwerking. Onder zijn muzikale leiding en voor het festival "Bruxelles-Attractions" werd "Don John" 65 maal opgevoerd. "Policeman de Pierre" of "Claude Terrasse avant la lettre" en "Sire de Verpy" waren bravourstukken, evenals de operette "L'amour au moulin" op tekst van GARNIER en VERSET.

Ann WEYNE-CASIER
Middelkerke

BRONNEN

- Echo d'Ostende : 19 mei 1889; 4 oktober 1898; 18 oktober 1906; 9 juli 1911; 17 oktober 1911; 8 februari 1912.
- Le Carillon : 11 september 1899; 27 oktober 1898; 19 oktober 1899; 19 oktober 1909; 8 februari 1912.
- Saison d'Ostende : 30 augustus 1900; 23 september 1903; 16 september 1912.

DE TUNNEL ONDER HET KANAAL

Heel dikwijls heb ik er al op gewezen dat in oude tijdschriften heel wat aan te treffen is dat evengoed vandaag had kunnen neergeschreven zijn geworden.

Zo las ik in een bijdrage geschreven door architect Bernard CHRISTIAENS in het sept-oct nummer van 1961 van het "Officieel Tijdschrift van de Handelskamer van Oostende" op p. 46 volgende zin :

"THIS IS ONLY THE BEGINNING...

De tunnel onder of de brug over het Kanaal komt er. De realisatie van zulk een gigantisch projekt zal ongetwijfeld een ware revolutie ontketenen op allerlei gebied. Vermits regeren voorzien betekent, aarzelen we dan ook niet ons nu reeds het een en ander af te vragen in betrekking met de konkrete gevolgen voor ons kusttoerisme. Wat zal er gebeuren met de Oostende-Dover lijn, wat kunnen onze badplaatsen verwachten ?

Het is duidelijk dat het bestaan van een studiekering, die zich met dit probleem zou bezig houden, het antwoord op deze belangrijke vraagtekens heel wat zou vergemakkelijken."

Nu er in de jongste maanden heel wat te doen is geweest over de kanaaltunnel en het komend gevaar voor de Oostende-Doverlijn kunnen we niets anders zeggen dan dat Bernard CHRISTIAENS reeds 25 jaar terug de toekomst heel goed had voorzien.

Omer VILAIN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

GELEZEN

MARC CONSTANDT, Het aandeel van Oostende en Brugge in het "Oorlogstoerisme", tijdens het interbellum, in Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis, CXXII, 1-2, 1985.

Een boeiende bijdrage van ons medelid lic. hist. Marc CONSTANDT over het tussenoorlogse toerisme te Oostende, Brugge en Zeebrugge, toegespitst rond herinneringen aan W.O. I, waarvoor toen uiteraard een ruim clientèle bestond.

We lezen over de wedervarens van het "Panorama de l'Yser", de Vindictive, de organisatie van een museum in het Fort Napoleon, het Oorlogsmuseum te Zeebrugge en de rol in dit alles van de figuur van Gustave STINGLHAMBER (1870-1952), een oud militair.

Ook de organisatie van autocaruitstapjes naar de Frontstreek en de personen achter dat initiatief komen aan bod.

Boeiende lectuur voor ons Oostende-minnaars.

Met plezier zien we hoe M. CONSTANDT "zijn" onderwerp, het toerisme te Oostende en aan de kust in historisch perspectief meer en meer uitdiept en erover publiceert.

Norbert HOSTYN

OOSTENDE - 1914-1918

Mijnplein
20-03-1918

Langestraat
Hôtel Fontaine

Albert I promenade

THE COMMENTARIES OF SR FRANCIS VERE

SLAG VAN OOSTENDE (8)

Hij zou het als een eer aanzien dat Generaal Vere hem of de Aartshertog wilde spreken (:155). Daarmee gingen we akkoord, en daarbij werd bevestigd dat ieder één gezel met zich zou brengen.

Hij en Generaal Vere, ik en Don Augustinoes' woord voor veiligheid, en gedurende het gesprek zouden er geen vijandelikheden gebeuren, wanneer we bij lage tij elkaar op dezelfde plaats zouden ontmoeten.

Teruggekeerd vertelde ik de Generaal de gebeurtenissen. Hij was overtuigd met de Nederlanders, Fransen, en de Kapiteins van de andere Naties, dat enkelen mij zouden vergezellen. Temeer om de interpretatie die de Engelsen aan de zaak konden geven. Hij verzekerde hen ook meteen dat zijn enig doel was: tijdwinst, wat ikzelf kan bevestigen. Bij laag water tot hem komen verschaftte hem vreugde, en ik vond hem overtuigend met de oude kapitein Nicolas de Leur, aan wie ik hem hoorde zeggen: "Je vous assure, ce n'est que pour gagner du temps".

Ik was niet goed in de Franse taal, maar ik begreep hem, ook het doel van het gesprek. Deze man weigerde samen met de anderen, waarop de Generaal woedend antwoordde dat ik mocht meenemen wie ik wilde, en hij niemand zou aanduiden.

Ik nam mijn vriend en gezel, Kapitein Fairfax. Cerano en Ottanes waren dan aan de rand van het water wanneer we elkaar ontmoetten. (:156). Simon Anthonio en Gamboletti, beiden kolonels of "Maistros del campo" brachten hen te paard bij ons.

Don Juan de Pantochi, adjudant, ontving ons en Don Augustino de Mexia aan de batterij. Daarachter was het leger gereed tot de aanval.

Deze twee brachten ons bij de Aartshertog die naar de vooruitspringende posten gekomen was, vergezeld van zijn gevolg.

We deden onze eerbetuigingen, en hij gaf ons de eer zijn hoofddekse af te nemen.

Ingelicht door Hugh Owen, een Engels vluchteling, over onze namen en families, en het feit dat ik de Spaanse taal beheerste, zegde hij me dat ik een "gentleman" was, en ook zo diende behandeld te worden.

Ik vertelde hem dat ik hopelijk niet zou gebruikt worden als een werkinstrument, en hij vroeg me dan naar mijn instructies. Ik vertelde hem dat er geen waren, en dat we enkel kwamen om te pleiten voor de terugkeer van hen, aan wie hij zijn instructies gegeven had.

Hij vroeg me opnieuw naar mijn mening, zo de Generaal het werkelijk meende of niet, en ik zei hem dat ik onbevoegd was in die zaak. Daarop scheidden we van elkaar, en door Don Augustino werd hij naar zijn leger teruggebracht en eervol behandeld, in een samenkomst met de meeste legerbevelhebbers.

Daar kwam een verwittiging van de vooruitgeschoven posten dat palissaden neergehaald werden. Op de paarden gezeten trokken we daarheen, maar het was enkel een hut van planken, opgezet als bierbewaarkaats waaraan men bezig was. (:157).

Onze achterdocht stilde, en we bleven enige uren met Gamboletti, de wacht van de Italiaanse kolonels die op dit ogenblik in bevel was. Ook was er Graaf Theodore Trivulci en anderen van de cavallerie die ons enkele uren vergezelden. Daarop keerden we terug naar het kamp, en Don Augustino en onze rustplaats.

In de morgen vonden we onze rustplaats omgeven door een strenge wacht, en kregen te horen over de ontevredenheid van Cerano en Ottanes die teruggekeerd waren, en hoe zij niet hadden gesproken met de Generaal.

Dit verwonderde Fairfax en mezelf, die nooit daaraan hadden gedacht. Fairfax meende dat ik in het bezit was van geheime instructies, en vroeg me was de vos meende te doen. Ik vertelde hem, en het was waarheid, dat ik evenveel wist als hijzelf. Ik zei aan Fairfax dat ik geloofde dat hij hen een toer speelde, maar dat die toer te onze laste viel.

Wij waren gevangenen geworden in hun macht, zij in vrijheid en onze rechters.

Don Augustino kwam naar ons en maakte een eind aan ons gesprek. Hij vroeg mij alleen in zijn kamer te komen, en vertelde me op een zware toon dat de afgevaardigden terug waren, en deelde hun ontevredenheid mee over het misbruik dat ik van de Aartshertog had gemaakt.

Hij benadrukte die twee punten. Ik vertelde aan Cerano, dat de Generaal wenste te spreken met enkelen van Zijne Hoogheid, wat zo niet was geweest, en dat hij daarvoor vlakaf heeft geweigerd.

Ik herhaalde hem mijn woorden aan Zijne Hoogheid, dat ik geen instrument wilde zijn, wat ook niet bleek waar te zijn.

Ik antwoordde dat het bericht dat de afgevaardigden teruggekeerd waren zonder gesprek met de Generaal me onwaarschijnlijk leek, en dat dit niet gebruikelijk was.

Dit deed me meer pijn, omdat ik hier zo goed ontvangen was. Maar daar ik niet in kennis was van de gebruiken, kon ik er ook weinig aan verhelpen.

Het ander punt van ontevredenheid van Zijne Hoogheid tegenover mij luidde als volgt. De Nobele Heer wilde erkennen dat mijn integriteit niet in opspraak kan komen. Ik heb hem ontmoedigd, maar ook mezelf. Ik vraag Uwe Hoogheid dan ook om geen vlak oordeel te vellen, en sta borg voor een goede afloop.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CIV : V. DE KNOP

Van deze Oostendse meester, die werkzaam was tijdens het interbellum bezit het Museum van de Stad Oostende 2 werken : "Twee Oostendse vissersvrouwen" (inv. 1184), geschonken door Mevrouw Victor DE KNOP en een aquarel "Zicht op de Vindictivelaan" (inv. 913).

In het San Salvador Bulletin van 25 januari 1926 verscheen een bijdrage over deze kunstenaar. We konden het echter niet terugvinden.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CV : GERARD DOM

Over deze kunstschilder vonden we voorlopig geen specifieke gegevens. We weten enkel dat hij omstreeks 1929 op het Wapenplein woonde en dat hij ook beeldhouwde.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CVI : EDOUARD-FRANCIS DUBAR

Geboren te Sint-Joost ten Node op 3 april 1843. Overleden te Oostende op 22 september 1870.

Zoon van Edouard DUBAR (zie De Plate 81/80-82) die net als zijn vader het kunstschilderen beoefende, wat ons zal noodzaken onze publicatie nopens DUBAR senior te herzien !

(Meegedeeld door lic. hist. Patrick VANDENABEELE).

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CVII : LEON HAAKMAN

Woonde ca. 1929 in de Wellingtonstraat 2.

In het San Salvador Bulletin van 25 januari 1926 verscheen een bijdrage over hem. Tot op heden vonden we dit tijdschrift niet terug.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CVIII : ALMANSOR REICH

Deze Oostendse kunstschilder, hoogstwaarschijnlijk een inwijkeling, stelde van 15 augustus tot 15 september 1903 tentoon in de trouwzaal van het Stadhuis.

Als tegenprestatie schonk hij de Stad 4 gouaches, alle nachteffecten in zwart/wit : "Le Phare", "Le détroit", "Les Galets", en "La Baie".

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CIX : EUGENE VANHESTE

Van hem kennen we twee prachtige plafondschilderingen in de voormalige Villa Idalie/ Villa Jacquot in de Brusselstraat : in de woonkamer bloemen en allegorische attributen zoals pijlen, bogen, fakkels...; in de eetplaats 4 cartouches met fruit.

Gesigneerd en gedateerd : 1908

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CX : ARTHUR-HENRI LECOCQ

Amateurschilder begin 20e eeuw. Woonde Van Iseghemlaan, 29.

Maakte aquarellen, o.a. stillevens en Bretoense scènes, in preciesgedetailleerde stijl.

Het Museum voor Schone Kunsten van Oostende bezit van hem één stilleventje 24 x 18 cm; inv. 1949/357).

In H. VANDEPUT's "Oostende et le littoral belge" staat op p. 117 een werkje van hem afgebeeld.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXI : LOUIS BERNARDY

Staat in de volkstelling van 1798 vermeld als "peintre". Was toen 48 jaar oud en ongehuwd.

Woonde "sur les remparts".

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXII : CHARLES BRACKX

Geboren te Oostende op 31 augustus 1904. Schilder van beroep. Woonde Tarwestraat 49.

Kunst-schilderde als hobby en "zonder pretentie".

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXIII : JEROME BRACKX

Geboren te Oostende op 19 mei 1905. Architect van beroep. Woonde Hendrik Serruyslaan 76.

Aquarellen en tekeningen met als thema "Oud Oostende". "De Plate" bezit van hem een bevallige aquarel "Straatje zonder einde".

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXIV: S. BLANCKAERT-GODDYN

Oostends-Gentse kunstschilderes uit het interbellum. Woonde Langestraat 89 alhier en Willem Tellstraat 14 te Gent.

Portretten en landschappen.

Er bestaan prentkaarten waarop werk van haar is gereproduceerd. Eén van die kaarten is een gezicht op het kapelletje te Bredene. Tijdens het interbellum had ze een individuele tentoonstelling in de leeszaal van de Kursaal (affiche in het Stadsarchief).

In het Zeebrugse Museum berustte van haar een groepsportret van 4 bemanningsleden van de duikboot C3 (pastel). Cf. Jaarboek 1982. Stedelijke Musea, Brugge.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXV - Ch. CHAPEL

Werkzaam tijdens de jaren na W.O. II. Woonde Wellingtonstraat 94. Verdere gegevens ontbreken.

Bron : Annuaire des Beaux-Arts de Belgique, VI, Brussel-Paris, 1950-1951.

blad 36 r :

Les Religieuses De L'ordre De Saint Augustin Dit Soeurs Noires
A Ostende.

Aux Citoyens Commissaires chargés de l'execution de La Loi Du
Cinq frimaire An Six.

Citoyens

Il est constant que Notre Couvent Existe Depuis Des Siècles
En Cette Commune D'Ostende, Notre Institut, Aiant pour Base
le Soulagement Des Malades, A Eté de tout tems avoué De L'authorite
Légitime Et Cheris par le Publicq qui En Connoit L'utilité,
Nous Avons cru que cette Azile, qui nous Assuroit toujours une
resource, quand nous en avions Besoin, Pour Notre retablissement
(souvent attaqué par Differentes Maladies chez Nos Malades :)
Parvenu A L'age D'infirmité, Nous y trouvions la consolation
De finir nos vieux jours Dans L'état Religieux que nous avons
Embrassé.

Mais la loix Du quinze fructidor De L'an quatre rapporté par
celle du cinq frimaire an Six En ce qui concerne la suppression,
Nous force Absolument

blad 37 r :

à quitter notre couvent, nous sommes sensibles et n'avons que
des Larmes à Opposer. Ainsi nous sortons malgré nous, Et unique-
ment Parceque La Loi susdite Nous L'ordonne Et Le veut cependant
Sous La Réserve de tous Nos Droits, actions Et reclamations quel-
conque qui seront Peut-etre un jour Ecoutées Par La Bienveillance
De Dieu, Et Sera la Presente Signé triple, Dont un Double remis
aux Commissaires un au Secretariat De L'administation Municipale
D'Ostende, Et le troisieme sera par Nous conservé.

Ostende ce 17 Pluviose An Six (5 février 1798)

Agnes Devisscher

Isabella Semaesse

+ Dit is het merck van Marie houteers

Monica Versluys

Sr Marianne Clouvé

Sr Godelieve De Combel

Sr Carolina Willems

Eugenia de Bandt

Sr Laurentia Vercrusse

Sr Benedicta Schoonheere

Sr Catharina homblé

Sr Josepha Van de Steene

Sr Francisca Sigault

Sr Petronille Naveau

Sr Anna Baes

blad 37 v :

Nota Van het Gemeynte der Religieusen Swarte Zusters Binnen deser Stede ende Port van Oostende de gonne door de der zoo geseyde fransche republique gesupprimeert zijn geworden ten jaere 25 January 1798.

Sr Agnes Devisscher
Sr Isabella Semaesse
Sr Marie houteers
Sr Monica van Sluys
Sr Carolina Willems
Sr Benedicta Schoonheere
Sr Eugenia de Bandt
Sr Godelieve De Comble
Sr Marianne Clouve
Sr Laurentia Vercruysse
Sr Catharina homble
Sr Josepha Van de Steene
Sr Francisca Sigaut
Sr Petronella Naveau
Sr Anna Theresia Baes

blad 38 r :

De zusters uit hun Klooster verbannen waren verplicht eene schuilplaats te gaan zoeken. Op volgende bladzijde kunt gij vinden waar zij deze schuilplaats gevonden hebben.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

VRIJETIJDSEBESTEDING AAN BOORD VAN DE SCHEPEN OP ONZE KUST

Onlangs mocht de Kring een gift in ontvangst nemen die bestond uit enkele houten schoenleesten - in verschillende maten. Zij kwamen uit de nalatenschap van "een" oom Ernest van ons geacht medelid, mevrouw VAN BIERVLIET.

Oom Ernest had gedurende jaren op Ijsland gevaren, oorspronkelijk met de zeilsloepen later met de stoomvissersschepen. De houten schoenvormen gebruikte hij aan boord om op de "traverse" - de overtocht naar de visgronden - in zijn vrije tijd "sluffers" - pantoffels - te maken. De zool van deze pantoffels - algemeen beter gekend als "espadrillen" - werd gemaakt van een, uit oud touwwerk, gevlochten band. Hiervoor werd de gevlochten band, langs de twee kanten, tot een zoolvorm gedraaid die dan met zeilgaren en zeilnaald tot een geheel werd genaaid. Hierop werd dan de houten schoenvorm geplaatst en daarop werd met zeildoek (oud of nieuw, van boord) of oud tapijt (meegebracht van huis) de bovenbekleding van de pantoffels aangebracht. Deze bovenbekleding werd op zijn beurt aan de zool genaaid met zeilgaren en naald. Er werden pantoffels gemaakt in alle maten, voor de familieleden uit

de huiskring, maar ook voor de naaste familie buiten de kring.

Deze vorm van vrijetijdsbesteding aan boord van de vissersschepen verdween (volgens enkele oudere vissers februari 1986) met de zeilvissloepen in de twintiger jaren. Aan boord van deze schepen werd als vrijetijdsbesteding ook regelmatig gekaart. Er loopt te Oostende nog een plezierige anecdote - verteld door Fernand MONTENY, de Witte van de Kaai - van een schipper die, op een windloze dag in de winter terwijl het schip aan de kor lag uitsluitend drijvend en vissend met de tijdstroom, omdat hij bij het kaartspel niet kon winnen, de kaarten bij elkaar scharrelde en in het brandende logieststovetje wierp. Het schip bleef nadien nog een week, zonder wind noch speelkaarten op de visgrond rond-drijven. Kunstiger van vorm waren de schelpenstukken, allerhande, die aan boord van sommige schepen gemaakt werden. Zo bezit ons museum een kruis, met schelpen gemaakt door schipper Charles PINCKET (Grote klauw) omstreeks 1930-35. Het werd ons geschonken door de heer en mevrouw DECLERCK.

Deze vormen van vrijetijdsbesteding zijn echter nog geruime tijd blijven voortleven aan boord van de lichtschepen, de loodsboten en zelfs de maalboten. Dit is begrijpelijk als men weet dat de visserij van oudsher een rekruteringscentrum bij uitstek is geweest voor de schepen van het Zeewezen. Hier werden niet alleen pantoffels gemaakt, maar tot aan de tweede wereldoorlog werden ijverig buiken, ruggen en vlerken van korren gebreid. Ook werden met behulp van meegebrachte schoenmakersvoeten schoenen voor "ten huize" hersteld. Kunstiger van vorm waren hier de vele scheeps- en bootmodellen die meestal met een gewoon zeemansmes werden gesneden. Achteraf werden ze dan veelal met wat boordverf bijgeschilderd. Dit laatste, door de beperktheid van de gebruikte verf en kleursoorten, kan meestal een goede aanduiding voor de originaliteit zijn. Er waren ook de scheepjes in flessen waarbij de vierkantige Johnny Walker flessen meestal de voorkeur kregen. Ons museum herbergt in zijn verzameling verschillende voorwerpen die hun oorsprong vonden in de vrijetijdsbesteding aan boord.

Maar ook hier eiste de moderne tijd zijn tol. Met de opkomst van de stoom- en motorvisserij werd de tijd van overtocht naar en van de visserijgronden aanzienlijk ingekort. Er was nog nauwelijks tijd om het bijna traditionele roes uit te slapen en het vistuig even te overlopen. De lichtschepen werden vervangen door boeien of speciale platvormen die geen bemanning meer nodig hebben. Het verblijf van de loodskotters op de loodsstations werd drastisch ingekort. En daarna kwamen radio, T.V. en zelfs video de vrije tijd van Janmaat opeisen en moest de "handicraft" van de zeeman de plaatsruimen.

J.B. DREESEN

O S T E N D I A N A V

In het voorjaar 1986 verschijnt OSTENDIANA V (voor inhoud zie bijvoegsel aan De Plate nr. 3 - maart 86).

Prijs bij voorintekening 575,-ƒ over te schrijven op P.R. nr. 000-0788241-19 van de OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING DE PLATE, H. Serruyslaan 78, Oostende.

Uiterste datum voorintekening 30 april 1986, na deze datum wordt de prijs op 650,-ƒ gebracht.

De lijst der intekenaars wordt in het boek gepubliceerd.

IN DIT NUMMER

- blz. 98 : J.B. DREESEN : Plaatsbepaling aan boord van de vissers-
schepen
- blz. 99 : D. FARASYN : enkele gegevens over het ontstaan van
het badtoerisme te Oostende en over William Hesketh
- blz. 107 : O. VILAIN : Met zicht op zee
- blz. 108 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek
- blz. 110 : N. HOSTYN : Monumenten, beelden & gedenkplaten te
Oostende - XXXIII
- blz. 111 : A. VAN ISEGHEM : Oostendse drukkers en drukkerijen
(inleiding)
- blz. 112 : J.B. DREESEN : Hof van belofte - uitbater
N. HOSTYN : Ensoriana
W. VERLONJE : Oostende... en de aangespoelde walvis
- blz. 114 : J. KLAUSING : Wat is de invloed geweest van Oostende
op het volksliederenrepertorium in het binnenland
- blz. 117 : O. VILAIN : Prijzen van 50 jaar geleden
- blz. 118 : A. WEYNE-CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXX
- blz. 120 : O. VILAIN : De tunnel onder het kanaal
- blz. 123 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders
van CIV tot CXV
- blz. 125 : De zwarte nonnen te Oostende - een historiek (deel 12)
- blz. 126 : J.B. DREESEN : Vrijetijdsbesteding aan boord van de
schepen op onze kust

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

EEN DOCUMENT UIT ONZE SECTIE "TABAKSWINKEL"
ÉÉN VAN DE JONGSTE ATTRACTIEPOLEN VAN ONS HEEMMUSEUM !

